



# Elämyksiä saaristoon - matkailijoiden ja alan asiantuntijoiden näkemyksiä Kotkan saariston ja Rankin saaren palvelujen kehittämiseen

Miia Pajala

2021 Laurea



Laurea-ammattikorkeakoulu

Elämyksiä saaristoon - matkailijoiden ja alan asiantuntijoiden näkemyksiä Kotkan saariston ja Rankin saaren palvelujen kehittämiseen

Miia Pajala  
Restonomi  
Opinnäytetyö  
Joulukuu, 2021

Miia Pajala

**Elämyksiä saaristoon - matkailijoiden ja alan asiantuntijoiden näkemyksiä Kotkan saariston ja Rankin saaren palvelujen kehittämiseen**

Vuosi 2021 Sivumäärä 37

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli antaa työn toimeksiantajalle Kotkan Saaret Oy:lle tietoa saaristossa matkailevien tarpeista ja toiveista matkailupalvelujen kehittämisen ja jatkuvuuden tueksi. Opinnäytetyön tavoitteena oli kartoittaa millaisia luontoelämys- ja hyvinvointipalveluja Kotkan saaristossa matkailevat toivovat ja onko heillä omakohtaista kiinnostusta osallistua palvelujen kehittämiseen. Matkailu- ja hyvinvointialan toimijoita haastatteleamalla oli tarkoituksena saada käsitys saariston palvelujen tämänhetkisestä tilanteesta ja tulevaisuuden suunnitelmista saaristomatkailuun liittyen sekä kuulla ehdotuksia elämysten kehittämiseen.

Aineistonkeruumenetelminä opinnäytetyössä käytettiin kyselylomaketta ja haastatteluja. Asiakaskysely toteutettiin kesällä 2021 ja kyselyyn saivat vastata Rankin saarella vierailleet matkailijat. Kysely toteutettiin sekä sähköisesti että paperiversiona. Matkailu- ja hyvinvointialan asiantuntijoita haastateltiin teemahaastatteluilla, joissa kysymykset oli muotoiltu saaristomatkailun ja luonto- ja hyvinvointimatkailun teemojen mukaisesti. Työn teoreettinen viitekehys rakentui saaristomatkailun, hyvinvointimatkailun sekä luontoympäristössä tapahtuvien elämysten kehittämismahdollisuuksien ympärille.

Tuloksista voitiin todeta, että saariston palvelujen kehittäminen ja luontoympäristön hyödyntäminen elämysten luomisessa koettiin tärkeiksi. Matkailijat kaipaavat helposti saavutettavissa olevassa, aidossa luontoympäristössä toteutettavia palveluja ja elämyksiä. Osa matkailijoista oli myös kiinnostunut osallistumaan palvelujen kehittämiseen, ja alueen matkailu- ja hyvinvointipalveluyrityksillä on todettu olevan halukkuutta uusien palvelujen luomiseen. Tuloksia voidaan jatkossa hyödyntää hyvinvointia lisäävien elämysten suunnittelussa ja kehittämisessä saariston luontoympäristöön ja Rankin saarelle.

Asiasanat: hyvinvointimatkailu, luontoelämys, saaristoluonto, saaristomatkailu

Miia Pajala

**Experiences in the Archipelago: Traveler and Expert Views on Developing Services in the Kotka Archipelago and on the Island of Rankki**

Year                      2021    Pages                      37

---

The objective of this thesis was to provide the commissioner, Kotkan Saaret Oy, information about the needs and wishes of travelers in the archipelago of Kotka. The purpose of this thesis was to study what nature-based experience and well-being services travelers wish for and if they are willing to develop these services. The purpose of interviewing experts working in the tourism and welfare sector was to obtain a current state analysis of the services in the archipelago. In addition, the aim was to hear about the future and ideas for developing experiences in the archipelago.

A questionnaire and interviews were used as data collection methods in the thesis. Everyone who visited the island of Rankki in the summer of 2021, was given a chance to answer the customer survey. Also, experts in the field of tourism and well-being were interviewed through thematic interviews. The theoretical framework of the work was built around the possibilities of developing archipelago tourism, wellness tourism and experiences in a natural environment.

The results indicate that the utilization of the natural environment in the creation of experiences is considered important. Travelers appreciate easily accessible services and experiences in a real natural environment, some were interested in participating in the development of services. Companies in the area share a mutual interest in creating new services. The results can be used in the future when developing new services in the archipelago. The commissioner has the possibility to use the results especially for the design and creation of experiences that increase well-being on the island of Rankki.

Keywords: archipelago nature, archipelago tourism, nature experience, well-being tourism

## Sisällys

1	Johdanto .....	6
2	Toimeksiantajana Kotkan Saaret Oy ja Rankki .....	7
3	Näkökulmana saaristomatkailu, hyvinvointimatkailu ja elämykset saaristoluonnossa .....	8
3.1	Saaristomatkailu ja sen kehittäminen .....	9
3.2	Hyvinvointimatkailu .....	10
3.2.1	Hyvinvointimatkailun määritelmä .....	10
3.2.2	Hyvinvointimatkailun vetovoimatekijät Suomessa .....	11
3.3	Elämysten merkityksestä palvelujen kehittämisessä .....	12
3.4	Elämyksen määritelmä .....	12
3.5	Luontoympäristö matkailun vetovoimatekijänä.....	14
4	Tutkimusmenetelmät ja toteutus.....	15
4.1	Haastattelu tutkimusmenetelmänä .....	15
4.2	Kyselylomake tutkimusmenetelmänä .....	16
5	Tutkimustulokset ja niiden tarkastelu .....	18
5.1	Asiakaskyselyn tulokset .....	18
5.2	Teemahaastatteluiden yhteenveto.....	26
6	Johtopäätökset .....	28
	Lähteet .....	30
	Kuviot.....	33

## 1 Johdanto

Opinnäytetyö tehtiin toimeksiantona Kotkan Saaret Oy:lle Rankin saaren matkailupalvelujen kehittämisen ja jatkuvuuden tueksi. Tutkimuksen tavoitteena oli kartoittaa erilaisten hyvinvointia lisäävien elämysten luomisen mahdollisuuksia saaristoon ja Rankin saarelle, aitoon luontoympäristöön ottamalla huomioon matkailijoiden toiveet ja tarpeet. Tutkimuksen avulla pyrittiin selvittämään millaisia luontoelämys- ja hyvinvointipalveluja alueella matkailevat toivovat ja haluavatko he myös itse olla mukana kehittämässä uusia palveluja saaristoon. Tavoitteena oli lisäksi kuulla matkailualan asiantuntijoiden sekä hyvinvointipalveluyrittäjien ajatuksia alueen saaristomatkaillen nykytilasta sekä tulevaisuuden kehittämissuunnitelmista.

Suoritin kesällä 2021 työharjoittelun Rankin saarella ja kiinnostukseni heräsi tutkia saaren palvelujen kehittämismahdollisuuksia tarkemmin, sillä Kotkan alueen saaristossa ja Rankin saarella on paljon mahdollisuuksia matkailuelämysten toteuttamiseen. Opinnäytetyön teoreettisena tietoperustana ovat kotimainen saaristomatkaillen sekä hyvinvointimatkaillen ja elämyspalveluiden kehittäminen luontoympäristöä hyödyntäen. Tutkimuksen kautta saadun tiedon ja asiakasymmärryksen perusteella yrityksellä on mahdollista kehittää uusia, kiinnostavia hyvinvointiin pohjautuvia, elämyksiä saaristoluonnossa, erityisesti Rankin saarella. Tutkimus antaa tietoa myös koko Kotkan alueen saaristomatkaillen kehittämistoimintaan tulevaisuudessa.

Palvelujen kehittämisen tarpeita ja toiveita kartoitettiin kyselylomakkeen avulla, johon Rankin saarella kävijät saivat vastata kesän 2021 aikana. Lisäksi haastateltiin matkailu- ja hyvinvointipalvelujen parissa työskenteleviä asiantuntijoita saaristomatkaillen nykytilaan ja tulevaisuuteen sekä hyvinvointielämysten kehittämiseen liittyen.

Opinnäytetyön alussa kuvataan työn toimeksiantaja ja kerrotaan kohdeympäristöstä. Seuraavassa luvussa käydään läpi työn teoreettista viitekehystä, joka pohjautui saaristomatkaillen, hyvinvointimatkaillen sekä elämysmatkaillen ja sen kehittämiseen luontoympäristössä. Opinnäytetyössä käytettyjen tutkimusmenetelmien, kyselylomake ja haastattelu teoria ja empiirinen osuus kuvataan seuraavassa luvussa. Kyselylomakkeen tuloksia analysoitiin aineistolähtöisen sisällönanalyysin sekä määrällisen analyysin keinoin. Teemahaastatteluiden analysoinnissa käytettiin aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Analyysivaiheista ja toteutuksesta kerrotaan neljännessä luvussa. Tämän jälkeen on vuorossa asiakaskyselyn ja haastattelun tulokset ja viimeisessä luvussa esitellään johtopäätökset.

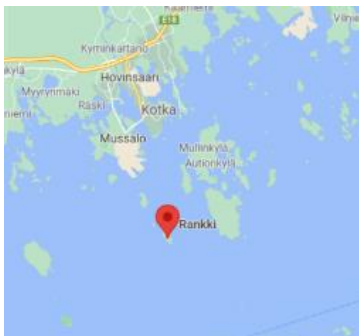
## 2 Toimeksiantajana Kotkan Saaret Oy ja Rankki

Tämän opinnäytetyön toimeksiantajana toimi Kotkan Saaret Oy, joka on kotkalainen, vuonna 2000 perustettu majoitus- ja ravintolapalveluja tuottava perheyritys. Tutkimuksen empiirisen osuuden kohdeympäristönä toiminut, sata vuotta suljettuna ollut Rankin saari siirtyi Kotkan Saaret Oy:n omistukseen vuonna 2015. Sotilashistoriastaan tunnettu Rankki on ollut osa venäläisten perustamaa merilinnoituksen puolustuslinjaa ja perustettiin suojelemaan Pietarin kaupunkia. Ajasta muistuttavat edelleen rannikkotykköpatterin jäänteet ja venäläisten rakennuttama vanha kasarmirakennus. Suomen itsenäistyttyä vuonna 1917 saaresta tuli osa Suomen puolustusta. Varusmieskoulutus Rankissa päättyi vuonna 2006. (Kotkan Saaret Oy 2021.)

Noin 10 km päässä mantereelta, Itäisen Suomenlahden kansallispuistossa sijaitseva Rankin luonnonkaunis saari luo upeat puitteet retkeilyyn, loma-asumiseen ja luontoelämysten kokeamiseen. Saaren maisemat vaihtelevat karuista rantakallioista tiheisiin metsiin ja polkuihin luoden näin kompaktin kokonaisuuden nauttia luonnosta, lähellä kaupunkia. Saari on vapaa-ajan käytössä ympäri vuoden vierassatamien. Valtion yhteysalukset liikennöivät Kotkan satamasta kahdesti viikossa ja kesäsesongin aikaan Rankkiin pääsee päivävierailulle saaristolii-kennealuksen kyydissä. Ravintola Sotku on avoinna kesäkaudella päivittäin tarjoten listalta ruokaa, juomia, pientä suolaista ja makeaa, vaikkapa Sotkun munkkeja. Ravintolalla on lisäksi A-oikeudet. Sotkun tiloissa on lisäksi pieni myymälä, josta voi ostaa peruselintarvikkeita ja taloustavaroita. Talvisaikaan Sotku on toiminut kahvilana yhteysaluksen liikennöidessä saarelle kerran viikossa. (Kotkan Saaret Oy 2021.)

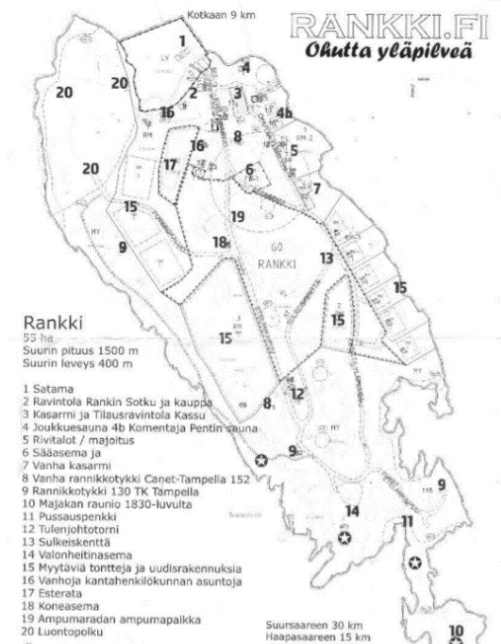
Rankissa voi majoittua yhteismajoituksessa kasarmin tuvissa jaetulla suihkulla ja wc:llä tai yksityisemmissä perhehuoneissa. Armeijan henkilökunnalle vuosina 1960-1975 rakennetut rivitalot toimivat tänä päivänä vuokrattavina retrotyylisinä loma-asuntoina. Yöpyminen on mahdollista myös vanhalla sääasemalla tai vanhan tykin uumenissa. Rankki tunnetaan vielä tänäkin päivänä merisäättiedotuksesta "Kotka Rankki - ohutta yläpilveä". Ohut yläpilvi on siis vallitsevin säätila Rankin saarella. (Kotkan Saaret Oy 2021.)

Saaren historiaan ja vaihteleviin maisemiin voi tutustua opastetulla kierroksella. Erikokoisille ryhmille räätälöidään matkapaketteja päiväksi aktiviteetteineen tai Rankissa voi viipyä pidemmänkin aikaa. Saarelle on mahdollista tulla myös muutamaksi tunniksi vaikkapa saunomaan ja grillaamaan sekä nauttimaan luonnonrauhasta. (Kotkan Saaret Oy 2021.) Saaren sijainti Kuviossa 1.



Kuvio 1: Rankin saaren sijainti kartalla (Google Maps 2021).

Alla (Kuvio 2) on nähtävillä Rankin saaren kartta kohteineen ja vierailupaikkoineen. Rankin saari on merkitty maakuntakaavaan merkittäväksi matkailupalvelujen kehittämiskohteeksi. Saarella on tieverkosto ja se saari on myös liitetty sähkö- ja vesiverkostoon. (Kotkan Saaret Oy 2021.) Kartan sai paikan päältä ravintola Sotkusta ja moni vierailija käyttikin karttaa saarella suunnistaessaan.



Kuvio 2: Rankin saaren kartta (Kotkan Saaret Oy 2021).

### 3 Näkökulmana saaristomatkailu, hyvinvointimatkailu ja elämykset saaristoluonnossa

Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys rakentuu saaristomatkailusta, luontomatkailusta sekä hyvinvointimatkailun ja elämysmatkailun kehittämistä luontoympäristöä hyödyntämällä. Suomen saaristoilla on elinvoimaisuudellaan mahdollisuus vaikuttaa ihmisten hyvinvointiin erityisesti luonnon ja kulttuurihistoriallisesti merkittävien paikkojen ansiosta. Saaristoalueiden kehittämisen lähtökohtana on näkemys hyvästä elämästä saaristossa. Saaristo tarvitsee kiinnostavia vapaa-ajanviettopaikkoja, asuinmahdollisuuksia sekä palveluja. Saariston kehittämisessä on otettava huomioon luonnon kantokyky kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti. Matkailu elinkeinona on saaristossa edelleen kasvussa, mutta palvelujen saavutettavuudella on saarten välillä suuriakin eroja. (Maa- ja metsätalousministeriö 2020.)

Suomen saaristomatkailun kehittämissuunnitelman tavoitteena on nykytilan kartoittaminen ja pohtia saaristomatkailun tulevaisuuden mahdollisuuksia. Suunnitelmassa esitetään toimenpiteinä saaristobrändin elementtien suunnittelua, myynnin ja markkinoinnin kohdentamista sekä ympärivuotisen palvelutarjonnan kehittämistä eri verkostojen kesken. Lisäksi tärkeänä

osana hanketta on saaristoliikenteen kehittäminen kattavammaksi ja sujuvammaksi. Näin vahvistetaan samalla alueen matkailupalvelulinkeinojen kehittyminen ja jatkuvuus. (Matkailun Tiekartta 2015-2025.)

### 3.1 Saaristomatkailu ja sen kehittäminen

Saaret ovat aina kiehtoneet matkailijoita. Onnistuneen loman ainekset ovat jo läsnä sekä fyysisesti että henkisesti eristyksissä olevaan kohteeseen matkustettaessa, kuvailee Baum (1997) teoksessa Baldacchino (2015). Saaret eroavat yleensä kulttuuriltaan ja identiteetiltään mantereesta monesti syrjäisen sijaintinsa vuoksi ja näin ollen ovat myös ilmapiiriltään erilaisia ja kiinnostavia. Saariston luonto on usein hyvin monimuotoinen ja ainutlaatuinen monien koto-peräisten lajien kasvaessa saarilla. Saaristomatkailun kiinnostavuus ja saavutettavuus mitataan etenkin hyvillä liikenneyhteyksillä. Saarten saavutettavuus määrittää usein sen, kuinka paljon matkailijoita kohteeseen matkustaa ja kauan he siellä viipyvät. (Baldacchino 2015.)

Saaristoalueita voidaan sanoa yleisesti vetovoimaisimmiksi matkailualueiksi. Suomessa on kokonaisuudessaan noin 53 000 km<sup>2</sup> merialuetta. Vesistöjä pidetään myös kansainvälisellä tasolla matkailun elinvoimaisina vetovoimatekijöinä. Suomessa saarten lukumäärä on suuri, mutta niillä on vähän asutusta. Euroopassa asutut saaret ovat yleisesti suuria tai ne houkuttelevat muutoin vierailijoita. Etelä-Euroopassa houkuttavat meri, lämpö ja elämänmeno. Meillä pohjoisessa saarimatkailun vetovoima perustuu enemmänkin luontoon, maisemiin, vaihteleviin vuodenaikoihin ja kulttuuriin. Myös hiljaisuuden, puhtauden ja rauhan merkitystä ei voi sivuuttaa. Suomessa on noin kaksi miljoona mökkiläistä, 700 000 venettä ja 1,8 miljoonaa kalastajaa, jotka kaikki liittyvät vesialueilla rentoutumiseen ja elinkeinon harrastamiseen. Suomella on siis mahdollisuuksia hyödyntää saaristoalueita uusien palvelujen kehittämiseen ja nousta Euroopan johtavaksi saaristomatkailun kohdemaaksi. Suomessa merialueet koostuvat vyöhykkeistä ja rannikoista sekä poikkeavat huomattavasti toisistaan saarten määrän suhteen. Lounais-Suomen saaristo tunnetaan hyvin laajana alueena ja saarien lukumäärä on runsas. Kymenlaakson rannikkoalue on lyhyehkö ja saaret sijaitsevat suhteellisen lähellä mannerta. Ahvenanmaa, Helsinki ja Turun saaristoalue ovat taas pidemmällä saaristomatkailun palvelujen kehittämisessä. Lisäksi linnakesaarten suosio on kasvamassa edelleen. (Suomen saaristo- ja vesistömatkailusta eurooppalainen vetovoimatekijä 2017.)

Suomen matkailun kehittämisen eräs kärkihankkeista Merellinen saaristo -kasvuohjelma, keskittyy kansainväliseen markkinointiin yhteistyössä halukkaiden saaristomatkailuyritysten kanssa. Eri vesistöalueille on luotu palveluja, mutta toimivien ja helposti saavutettavien palvelujen tarve on lisääntymässä. Näin yhä useammalla olisi mahdollista saavuttaa saaristoalueet ja kokea erilaisia elämyksiä veden äärellä. Saariston haasteena on saavutettavuuden lisäksi myös tunnettuus sekä palveluiden löydettävyyys esimerkiksi sähköisesti. Saariston

merialueilla luontomatkailun ja yleisesti virkistyskäytön suunnittelussa on tarpeen huomioida, miten alueen maisema sekä ja luonto- ja kulttuuriperintö soveltuvat luontevaksi osaksi matkailun tarpeita. (Suomen saaristo- ja vesistömatkailusta eurooppalainen vetovoimatekijä 2017.)

Kaakon rannikon luontomatkailustrategiassa (2020) määritellään merkittävimmiksi kohderyhmiä lähialueen asukkaat, luontomatkailun harrastajat sekä yritysryhmät. Alueen saariston luontomatkailun kehittämisen vahvuuksia katsotaan olevan hyvä saavutettavuus pääkaupunkiseudun suunnalta, kaupunkien sijainti meren läheisyydessä ja luontokohteiden historiallinen tausta. Alueella on jonkin verran luonto- ja elämysmatkailutoimintaa, mutta toimijat ovat pieniä ja kiinnostavia kohteita on vähän. Haasteina koetaan myös alueen heikohko tunnettuus ja matkailua on vain lyhyen aikaa vuodesta. Yhä useamman saaristokohteen tavoitteena onkin saada palveluja ympärivuotiseksi. Saaristossa on rauha ja luonto lähellä talvellaakin, esimerkiksi vuodenaikojen vaihtelut voi nähdä selkeästi. (Kaakon rannikon luontomatkailustrategia 2020.)

### 3.2 Hyvinvointimatkailu

Suomalainen hyvinvointimatkailu eroaa palveluiltaan monesti ulkomaisesta, sillä se ei perustu niinkään aktiiviseen tekemiseen vaan itsensä hoitamiseen. Raportissa Suomalainen maaseutu hyvinvointimatkailun sisältönä ja toimintaympäristönä (Tuohino, Eronen, Konu 2015) haastatellut matkailualan yrittäjät pitivät onnistuneen hyvinvointiloman edellytyksenä lepoa ja toimintaa sopivassa suhteessa. Hyvä ruoka ja erilaiset hoidot ja kulttuuri kuuluvat osaksi hyvinvointimatkkaa. Luonto liittyy merkittävänä osana hyvinvointilomaan, sillä luonto edistää hyvinvointia sekä toimii ympäristönä myös erilaisille aktiviteeteille. Etenkin maaseudulla luonnon merkitys on suuri, sillä luonnosta löytyy tilaa, hiljaisuutta sekä rauhaa.

#### 3.2.1 Hyvinvointimatkailun määritelmä

”Hyvinvointi on enemmän kuin pelkästään onnellisuutta, onnellisen ja tyytyväisyyden olotilan lisäksi yksilö kokee olevansa osa yhteiskuntaa ja kehittyneensä ihmisenä” (NEF, 2004) määrittellään Smithin ja Puczkón teoksessa (2009, 41). Laajasti hyvinvointia ja hyvinvointi- ja terveysmatkailua tutkineet Smith ja Puczkó (2009, 60) toteavatkin, että hyvinvointimatkailun myötä voidaan luoda hyvinvointia lisääviä palveluja ja pysähtymistä, itsensä kuuntelemista, joita me nykyajan hektisessä maailmassa elävät ihmiset yhä enemmän tarvitsemme. Hyvinvointiin liittyy useita eri aspekteja aina yksilön sosiaalisten suhteiden merkityksellisyydestä henkiseen ja fyysisen tasapainon ylläpitämiseen sekä tunne-elämän ja älyllisen, mutta lisäksi myös työelämän tasapainoon (Adams, 2003 teoksessa Smith ym. 2009, 54-57).

Hyvinvointimatkailun voidaan sanoa tuovan yksilölle vireyttä ja hyvää oloa jo matkan aikana ja vielä sen jälkeenkin. Hyvinvointimatkailun ei ole tarkoitus välttämättä korjata, vaan enemmänkin ylläpitää ja edistää yksilön terveyttä. Samalla lisääntyy sekä psyykinen että fyysinen hyvä olo. Suomalaisessa hyvinvointimatkailussa korostuu irrottautuminen arjesta, rentoutuminen ja virkistäytymisen joko luonnossa, kulttuurin parissa tai esimerkiksi terapeuttisten ja perinteikkäiden hoitojen myötä. (Björk, Tuohino & Konu 2011.)

Hyvinvointimatkailu on kiinnostava ja kansainväliselläkin tasolla matkailun nousevia trendejä. Global Wellness Tourism Economy Reportin (2018) mukaan hyvinvointimatkailun ennustetaan kasvavan 7,5 % vuoteen 2022 mennessä ja nopeammin kuin matkailuala yleisesti. Matkailualalle hyvinvointipalvelut ovat positiivinen asia, sillä nykypäivän matkailijat valitsevat kohteensa usein hyvinvointiin liittyen itseään hemmotellakseen ja rentoutuakseen. Ihmisten hyvinvointia voidaan pitää myös kansanterveyspoliittisesti tärkeänä tavoitteena. (Business Finland 2021).

### 3.2.2 Hyvinvointimatkailun vetovoimatekijät Suomessa

Suomalaisessa hyvinvointimatkailussa korostuu irrottautuminen arjesta, rentoutuminen ja virkistäytymisen joko luonnossa, kulttuurin parissa tai esimerkiksi terapeuttisten ja perinteikkäiden hoitojen myötä. (Björk 2011). Erilaisten hankkeiden kautta on pyritty edistämään alueiden kehitystä ja palveluiden kehittämistä sekä tuottamista juuri hyvinvointimatkailun saralla. Suomalaisen hyvinvoinnin kulmakiviä ja vahvuuksia ovat luonto, metsä, vesielementit, hiljaisuus, valo ja pimeys sekä moniaistilliset elämykset. Näiden teemojen ympärille voidaan rakentaa toimivia, kiinnostavia palvelupaketteja ja edistää suomalaista hyvinvointimatkailua ja sen esiintuomista. (Business Finland 2021.)

Visit Finlandin (2015-2018) toteuttaman FINRELAX-ohjelman tavoitteena on ollut tehdä Suomesta hyvinvointimatkailun kärkimaa. Alla (Kuvio 3) esitellään hankkeen tuotesuosituksia, joiden pohjalta palveluntarjoajien on mahdollista luoda erilaisia ja mielenkiintoisia elämyksiä. Hyvinvointimatkailun palvelutuotteissa esiintyy sekä aktiivisempaa toimintaa ja luonnon tuoman rauhan ja hiljaisuuden kokemiseen liittyviä tuotteita.



Kuvio 3: FINRELAX-tuotesuosituksia (Business Finland 2021).

Hyvinvointimatkailu on myös eräs Matkailun tiekartta -hankkeen (2015-2025) kärkiteemoista. Tutkimukset ovat osoittaneet yritysten halukkuuden kehittää hyvinvointimatkailua ja tuotteita. Tämä vaatii verkostoitumista sekä yhteistyötä eri toimijoiden kanssa, jotta on mahdollista luoda ja markkinoida Suomen tarjoamia luontaisia hyvinvointielementtejä puhtaan luonnon ja ruoan, paikallisuuden ja kotimaisten tuotteiden ympärille. Näin Suomella on mahdollisuus nousta kansainvälisilläkin matkailumarkkinoilla hyvinvointimatkailun kärkikohteeksi.

### 3.3 Elämysten merkityksestä palvelujen kehittämisessä

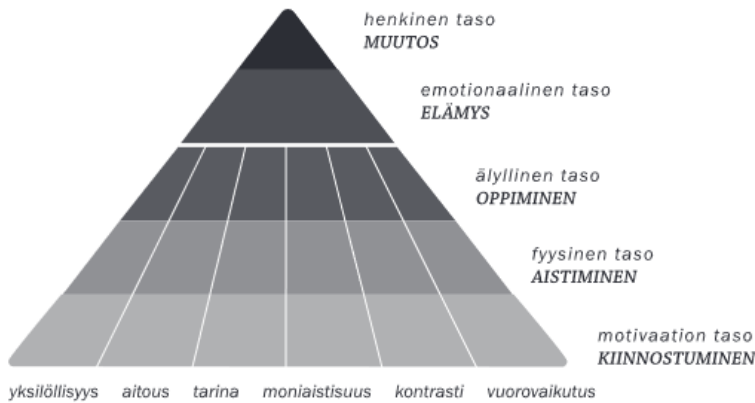
Ihmisten kaipuu elämyksiin nyky maailmassa lisääntyy jatkuvasti. Kiireisen arjen keskelle halutaan irtautumista työelämän paineista ja vapaa-ajalle haetaan tasapainoksi uusia kokemuksia ja elämyksiä. Elämysmatkojen myynti onkin kasvanut viimeisten vuosien aikana, jossa teknologian nopea kehitys on ollut osaltaan mahdollistajana. Elämystaloudella on lukuisia mahdollisuuksia luoda asiakkailleen elämyksiä vaikkapa kotisohvalle. Tärkeässä roolissa on edelleen aitous ja kiinnostava tarina palvelun takana. Yritysten on tutkittu etenkin koronapandemian aikana lähestyvän asiakkaitaan nimenomaan elämysten ja tunteisiin vetoamisen keinoin. (Palonen 2020.)

Matkailualan markkinointi on nykypäivänä pitkälti elämysten luomista. Luontomatkailemalla elämykset ja niiden markkinointi näkyy vahvasti. Yritykset kilpailevat siitä, kenen elämyksiä matkailijat tulevat innolla kokemaan. Palveluntarjoajan on tunnistettava asiakkaiden tarpeet onnistuakseen luomaan räätälöityjä kokemuksia. Laadukasta palvelua tarjotakseen ja kilpailussa pärjätäkseen, on oltava monen osa-alueen erikoistuntija. (Tarssanen & Kylänen 2009, luku 1.) Kun yritys onnistuu erottumaan ja tarjoamaan enemmän kuin pelkän tuotteen, on se vahvoilla kilpailussa. Elämyksiä pitää myös osata myydä ja markkinoida oikein. Mielikuvien luomisen lisäksi asiakkaan on saatava mitä hänelle luvataan. Voidaankin siis sanoa, että elämysten luomiseen tarvitaan taitojen lisäksi myös heittäytymistä, asiakkaan kuuntelua ja epävarmuuden sietokykyä. (Alapartanen 2017.)

### 3.4 Elämyksen määritelmä

Elämys on aina subjektiivinen ja yksilön omakohtaisesti kokema, samalla myös hyvin henkilökohtainen. Matkailun näkökulmasta yrittäjän tehtävänä on luoda elämyksen synnylle puitteet, koki ja itse päättää elämyksensä laadusta ja voimakkuudesta. Onkin pitkälti palveluntarjoajan ammattitaidosta riippuvaa, millaisia elämyksiä se tarjoaa. Lisäksi elämyksen synty ja kokemus riippuu oman toiminnan ja toisten ihmisten toiminnan suhteesta. Elämys voi olla tärkeä yhdessä koettu asia tai tapahtuma. Elämys määritellään yleisesti myönteisenä kokemuksena, vahvana tunne-elämyksenä. Sen sijaan kokemusta voidaan pitää negatiivisena tai positiivisena. Elämys voi olla hetken kestävä tai pidempikin, kuten matkaelämys usein on. (Borg, Kivi & Partti, 2002, 25-29.)

Alla (Kuvio 4) kuvattuna Elämyskolmio, joka on Tarssasen & Kyläsen (2009) kehittämä malli elämyksen ulottuvuuksista sekä asiakkaan että elämyksiä luovan yrittäjän näkökulmasta tarkasteltuna.



Kuvio 4: Elämyskolmio (Tarssanen & Kylänen 2009).

Elämyksen syntyyn vaikuttavat monet tekijät ja kokonaisvaltaisin sen sanotaan olevan silloin, kun kaikki ulottuvuudet toteutuvat elämyksen aikana. Elämys alkaa syntymään jo alkuvaiheen kohtaamisessa asiakkaan ja palveluntarjoajan välillä. Tämän vuoksi on tärkeää, että palveluntarjoaja tunnistaa ulottuvuudet ja pyrkii kiinnittämään niiden toimivuuteen huomion kokonaisvaltaisesti. Palveluntarjoaja luo puitteet elämyksen synnylle, asiakas päättää itse elämyksensä onnistumisesta ja sen tasosta. Elämyskolmio auttaa myös epäkohtien havaitsemisessa ja antaa palvelujen tarjoajalle suuntaa elämysten kehittämisessä entistä paremmaksi. (Tarssanen ym. 2009, luku 1.)

Tarssanen ym. (2009, luku 1) mukaan elämyksen räätälöinti yksilöllisesti jokaiselle asiakkaalle erikseen soveltuvaksi ja joustavaksi hänen toiveitaan kuunnellen on lähtökohtana ikimuistoisien elämyksen syntymiselle. Asiakas määrittelee lopulta kokemuksensa aitouden itse. Elämykselle luodaan uskottavuutta usein tarinoiden avulla sekä houkutellaan asiakasta osallistumaan ja kokemaan unohtumattomia, aitoja ja sisällöltään rikkaita elämyksiä. Elämyksen tulee poiketa tavanomaisesta, jokapäiväisestä asiasta tai tapahtumasta, joten tämä on tärkeää huomioida elämystä suunniteltaessa.

Hemmin (2005, 394-395) mukaan esimerkiksi luontoelämystä voidaan pitää tuotteistettuna elämyksenä ja ajatusta elämyksestä luonnossa pidetään yleisesti positiivisena. Asiakkaiden ymmärtäminen ja odotusten tunnistaminen auttavat luomaan aidon tilanteen tai tuotteen, joka edesauttaa hyvän elämyksen syntymistä. Elämyksen katsotaan syntyvät poikkeavassa ympäristössä ja olosuhteissa, esimerkiksi kaupunkilaiselle luonnossa, yksilön perustarpeet on tyydytetty ja ympäristö hyvin aisteja herättävä. Elämyksessä tekeminen nousee tärkeään osaan, tunnuspiirteitä ovat lisäksi uppoutuminen ja luontoyhteyden saavuttaminen.

### 3.5 Luontoympäristö matkailun vetovoimatekijänä

Luontomatkailua voidaan määritellä eri näkökulmista. Matkailija määrittää sen yleensä kokemisympäristönä ja paikkana, johon lähdetään tutustumaan tai toteuttamaan jotain toimintaa, aktiviteettia. Luontomatkailun muotoja voivat olla luonnon virkistyskäyttö, sisältäen liikkumisen luonnossa, sienestystä, marjojen poimimista tai vaikkapa uimista. Luontoliikunnalla tarkoitetaan aktiivista toimintaa kuntoilun ja hyötyliikunnan muodossa. Erämatkailu ja ekoturismi ovat myös luontomatkailun eri muotoja. Luontomatkailu määrittyy eri tavoin elinkeinon tai yhteiskunnan puolelta. Luontomatkailussa ihanteellisinta olisi, jos se tarjoaisi mahdollisuuden vierailuun kohteen kiinnostavuuden ja itse kohteen vuoksi. Luontomatkailun sanotaan hyödyntävän luonnon tuomia mahdollisuuksia joko omatoimisesti tai palvelujen muodossa. Lisäksi luontomatkailu koetaan kestävän matkailun muotona, jossa voi kokea elämyksiä. (Hemmi 2005, 334-336, 346).

Kohteen luontoympäristö toimii ensi sijassa matkailun vetovoimatekijänä, ja tutkimukset ovat osoittaneet, että matkakohdetta valittaessa kohteen luonto koetaan kiinnostavana. Erilaisten tutkimusten kautta on saatu tietoa ihmisten matkakohteen valinnan ja luontokohteiden kiinnostavuuden yhteydestä. Ihmiset lähtevät luontoon eri syistä, luonnossa halutaan kokea elämyksiä, harrastaa liikuntaa ja siellä halutaan viettää aikaa perheen ja ystävien kanssa. Ihmiset myös kokevat luontoympäristön hyvin eri tavoin. Osa etsii luonnosta hiljaisuutta ja rauhaa, osa taas haluaa kokea luontoympäristössä vauhdikkaita elämyksiä aktiviteettien muodossa. Matkailijoiden erilaiset tarpeet on tärkeää ottaa huomioon palveluja kehitettäessä. (Järviluoma 1999.)

Luonnossa liikkumisen terveyshyödyt ovat kasvaneet viime vuosien aikana. Luonnon virkistävän vaikutuksen on huomannut yhä useampi, sillä ulkona oleillaan entistä enemmän. Tutkimukset ovat osoittaneet, että paljon luonnossa liikkuva ihminen voi emotionaalisesti paremmin. Luontoympäristöjen hyödyntäminen nousee tulevaisuudessa yhtä tärkeämmäksi ja erityisesti lähiluontoon tulisi kehittää hyvinvointiin perustuvia palveluja. (Luke 2014.)

Saaristoluonnon monipuolisten luonnonympäristöjen hyödyntäminen ja saaristokulttuurin yhteisöllisen elämäntavan vahvistaminen tukee kestävien matkailupalvelujen suunnittelua. Saariston puhdasta luontoa ja viihtyisää ilmapiiriä sekä ympäristön tuomaa arvoa tulee vaalia. Lisäksi esimerkiksi matkailupalvelujen suunnittelussa on huomioitava luonnon lisäksi paikallinen elämäntapa ja kulttuurinen perintö. Saaristoissa on aina arvostettu luonnon suojelemista ja paikallisten elintapoja pidetty luontoon hyvin sopeutuvina. (Maa- ja metsätalousministeriö 2020.)

Suomessa matkailu keskittyy yhä useammin keskuksiin. On tutkittu, että matkailija arvostaa erityisesti luonnon kokemista läheltä ja tilan tuntua. Luontoarvojen ja kestävän kehityksen mukaiset arvot tulee ottaa palvelujen suunnittelussa huomioon ja palvelujen tulee sopia

yhteen alueen muiden elinkeinojen kanssa. (Luke 2014.) Etenkin maaseudulla ja sen luonnolla on edellytyksiä hyvinvointimatkailupalvelujen luomiselle. Nykypäivänä ihmiset kaipaavat rauhoittumista ja olemista kiireisen arjen vastapainoksi. Metsien ja vesistöjen luonto luovat puitteet onnistuneelle matkalle, joka tuottaa samalla yksilölle hyvinvointia. (Tuohino ym. 2015.)

#### 4 Tutkimusmenetelmät ja toteutus

Opinnäytetyön tavoitteena oli saada tietoa saaristossa matkailevien toiveista ja tarpeista luontoympäristössä tapahtuvien hyvinvointielämysten kehittämiseen. Tavoitteena oli lisäksi selvittää alueen saaristomatkailun nykytilannetta ja tulevaisuutta sekä elämysten kehittämisen edellytyksiä. Tässä opinnäytetyössä aineistoa kerättiin teemahaastatteluin ja kyselylomakkeen avulla. Nämä tutkimusmenetelmät valittiin tiedonkeruuta varten, sillä metodologisen triangulaation (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2008, 228) avulla on mahdollista saada validimpaa tietoa tutkimuskysymykseen liittyen. Tiedonkeruuta varten haastateltiin Kotkan alueen matkailu- ja hyvinvointialan asiantuntijoita. Kyselylomakkeen avulla kerättiin tietoa alueen saaristossa matkailevilta ja kysely toteutettiin kesän 2021 aikana. Seuraavassa luvussa kuvataan kyseisten menetelmien teoriaa, jonka jälkeen kuvataan niiden toteutusta käytännössä sekä kuvataan aineiston analyysin vaiheita.

##### 4.1 Haastattelu tutkimusmenetelmänä

Haastattelut olivat luonteeltaan teemahaastatteluja, joita kutsutaan myös puolistrukturoiduiksi haastatteluiksi. Teemahaastatteluun valikoidaan tutkimusongelman kannalta olennaisia kysymyksiä, jotka mukailevat valittua teemaa. Teemahaastattelussa kysymykset voidaan esittää haastateltaville eri järjestyksessä, joka antaa samalla vapautta avoimeen ja vapaaseen keskusteluun. (Vilka 2021, 124.) Teemahaastatteluun valitaan haastateltavat tarkoin tiettyä teemaa ajatellen ja haastateltavien taustoista on hyvä tietää jonkin verran. Haastateltavia pyritään ymmärtämään ja antamaan tulkinnoille tilaa sekä saamaan uutta ja validia tietoa määritellyyn teemaan liittyen. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Haastatteluaineiston purkamiseen käytetään litterointia eli aineistoa kirjoitetaan auki tekstiksi kokonaan tai osittain. Osittaisessa litteroinnissa poimitaan haastatteluaineistosta teemoja, joiden katsotaan olevan aineiston analyysin kannalta olennaisia. Tutkijan tehtävänä on päättää, mitä hän aineistosta käyttää ja oltava tarkka, että aineistosta poimitaan tutkimuskysymyksen kannalta olennaiset teemat. Tutkijan on oltava perehtynyt aineistoonsa, joka auttaa tunnistamaan oikeiden teemojen löytymistä. (Hirsjärvi ym. 2011, 138-142.)

Tässä opinnäytetyössä toteutetun teemahaastattelun kysymykset (Liite 1) pohjautuivat teoreettisen viitekehyksen mukaisesti käsitteisiin eli saaristomatkailuun ja sen kehittämiseen sekä elämys- ja hyvinvointimatkailuun luontoympäristössä. Haastateltaviksi saatiin eri alojen

asiantuntijoita, jonka oletettiin tuovan laajempaa ja monipuolisempaa näkemystä aiheeseen. Haastateltavina olivat Visit Kotka-Haminan matkailumarkkinoinnin sisältösuunnittelija, hyvinvointipalveluiden itsenäinen yrittäjä ja Rankin saarella vakituisesti asuva saariemäntä. Yksi haastatteluista toteutettiin paikan päällä Rankissa kesällä 2021, haastattelu nauhoitettiin puhelimella. Haastattelu pidettiin ulkona, rauhallisessa ympäristössä ja haastattelun aikana syntyi runsaasti keskustelua. Haastattelun teemoja käytiin läpi joustavasti reilun 18 minuutin ajan ja keskustelu oli vapaamuotoista. Toinen haastatteluista toteutettiin kirjallisesti teema-haastattelurungon mukaisesti. Kolmas haastatteluista sovittiin toteutettavaksi elokuussa Teamsin välityksellä. Haastattelu sujui rennoissa merkeissä kysymysten teemoja läpi käyden ja keskustelua syntyi runsaasti. Haastattelu tallennettiin ja kestoltaan se oli 27 minuuttia.

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa aineistoa analysoidaan koko tutkimusprosessin aikana. Haastattelijoita pyritään ymmärtämään jo haastattelun toteutusvaiheessa ja tutkija tekee jo tässä päätelmiään. (Hirsjärvi ym. 2008, 218-219). Teemahaastatteluja analysointiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä ottamalla huomioon haastattelukysymysten teemat. Tuomi & Sarajärven (2018) mukaan aineistolähtöisen aineiston analyysi alkaa pelkistyksillä, eli aineistosta karstataan asiat, jotka ovat tutkimuskysymyksen kannalta epäolennaisia. Tätä varten haastattelukysymykset koottiin ensin käsittekarttaan ja ympärille koottiin aineistosta esiin nouseita, haastattelukysymyksiin liittyviä teemoja. Aineistoa tiivistettäessä käsitteistä muodostettiin taulukko, johon koottiin pelkistyksiä. Laadullisen analyysin tavallisimman tavan eli teemoittelun (Hirsjärvi ym. 2008, 219) avulla muodostettiin siis pelkistykset, alaluokat, pääluokat ja pohdittiin aineistosta nousevien teemojen yhteyttä työn teoreettiseen viitekehykseen. Viimeisessä vaiheessa tulokset koottiin yhteenvedoksi esittelemällä ne johtopäätösten kanssa pyrkien vastaamaan alkuperäiseen tutkimuskysymykseen.

#### 4.2 Kyselylomake tutkimusmenetelmänä

Hirsjärven ym. mukaan (2008, 192, 197-198) mukaan, kyselylomakkeen laatimisessa on otettava huomioon monia seikkoja, kuten kyselyn pituus ja selkeys sekä ulkoasu. Liian pitkän kyselyn vaarana on, että vastaaja kyllästyy. Kysymysten on oltava riittävän kattavia sekä tarkkoja ja myös yksinkertaisia, jotta vastaukset olisivat mahdollisimman luotettavia. Valli (2018) puolestaan painottaa kysymysten järjestystä ja luottamuksen rakentamista vastaajan ja kyselyn laatijan välille. Tämän jälkeen kyselyssä voidaan siirtyä olennaisiin aihealueisiin ja lopussa kysytään helppoja kysymyksiä, kuten vastaajan ikää ja sukupuolta.

Kysymykset tulee muotoilla vastaajille ymmärrettävästi ja kysymysten etenemisen olla johdonmukaista. Näin vastaajan on helppo seurata kysymysten kulkua. Kysymysten kohdalla on pohdittava tarkoin, onko kysymys oleellinen ja saadaanko sen avulla riittävän yksityiskohtaista ja tarpeellista tietoa tutkimuskysymykseen liittyen. Ennen kysymysten laatimista, on

teoreettisen viitekehysten ja keskeisten käsitteiden oltava selkeitä. Kyselylomakkeen tarkoituksena on siis mitata näitä ennalta määriteltyjä käsitteitä. (Vilka 2021, 101-102, 107.)

Tutkimuksen kohderyhmään kuuluivat Rankin saarella kesän 2021 aikana vierailevat kävijät, sillä tarkoituksena oli saada yksityiskohtaista tietoa saaristossa matkailevien toiveista ja tarpeista liittyen hyvinvointielämyksiin. Saarella kävijät olivat eri-ikäisiä päivävierailijoita, ryhmiä, veneilijöitä tai majoittujia. Osa oli matkalla yksin, osa perheen, ystävien tai muun seurueen kanssa. Asiakaskyselyyn pystyi vastaamaan anonymisti ja kysely oli kaikkien saavutettavissa.

Kyselylomake koostui kymmenestä kysymyksestä, joiden avulla pyrittiin kartoittamaan vastaajien yleistä kiinnostusta saaristomatkailemisen, hyvinvointimatkailemisen ja luontoelämysten viitekehuksesta. Kyselyssä haluttiin selvittää vastaajien suhdetta luontoon, kiinnostukseen luontoympäristössä tapahtuviin kokemuksiin, elämyksiin sekä niiden suunnitteluun ja kehittämiseen saaristossa. Lisäksi haluttiin tietää, millaisista majoitusvaihtoehdoista matkailijat ovat kiinnostuneet, haluavatko he itse olla mukana suunnittelemassa palveluja ja jos, niin minkälaisia palveluja ja millä tavoin he voisivat olla suunnittelussa mukana. Myös vastaajien kokemusta luonto hyvinvointipalveluista tiedusteltiin. Kyselylomake liitteenä (Liite 1).

Kyselylomake koostui saatetekstistä, monivalintakysymyksistä sekä avoimista kysymyksistä, joihin tavoiteltiin vastaajilta omia kehitysideoita ja näkemyksiä. Kyselylomake haluttiin tehdä sekä sähköisesti että paperisena versiona. Kyselylomaketta mainostettiin Rankin saaren omilla Facebook- ja Instagram -kanavissa, joiden kautta pääsi linkin kautta suoraan vastaamaan Google Forms -ohjelmalla tehtyyn kyselyyn. (Google Forms 2021.) Paperikyselyille oli palautelaatikko Sotku-ravintolan eteisessä. Lisäksi palautelaatikon vieressä oli nähtävillä QR-koodi, jonka kautta pääsi mobiilisovelluksella vastaamaan kyselyyn.

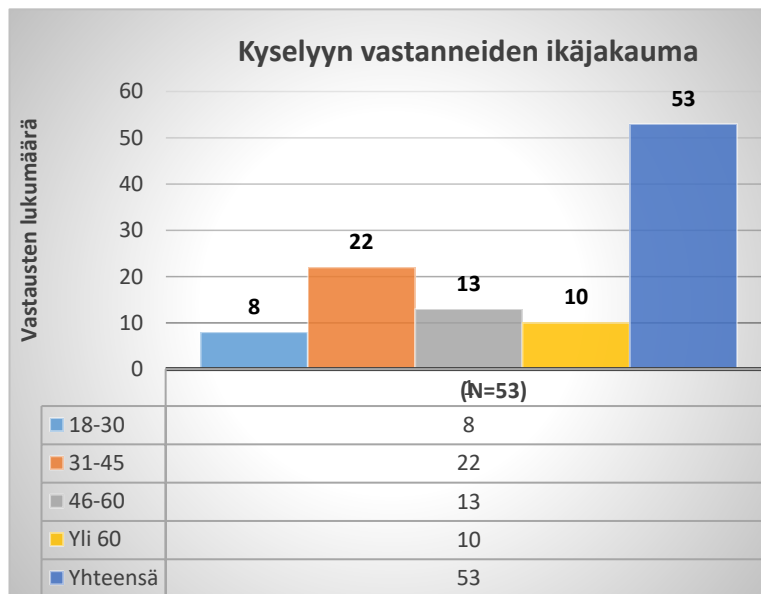
Asiakaskyselyiden purkaminen ja analysointi aloitettiin syyskuussa, kun viimeisetkin paperiset kyselylomakkeet oli saatu Rankin saarelta. Aineiston analyysissa käytettiin sekä sisällönanalyysia että määrällistä analyysia, jotta tulokset voitaisiin esittää mahdollisimman monipuolisesti ja selkeästi. Avoimet kysymykset analysoitiin käyttämällä aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Kvantitatiivista eli määrällistä aineistoa analysoitiin tilastollisin menetelmin, sillä kyselylomakkeen monivalintakysymykset antoivat lukuarvoja sisältävää aineistoa. Havainnot taulukoitiin ja tulokset esitettiin jokaisen kysymyksen kohdalla pylväsdiagrammien avulla.

Analysoinnin edetessä huomattiin, että osaa kysymyksistä olisi voinut muokata toisenlaisiksi tai tarkentaa niitä. Lomakkeessa oli kysymyksiä, joissa sama kysymys sisälsi kaksi kysymystä. Tässä voidaan pohtia tulosten luotettavuutta; miten vastaajat ovat kysymykset tulkinneet ja miten kysymykseen vastanneet.

## 5 Tutkimustulokset ja niiden tarkastelu

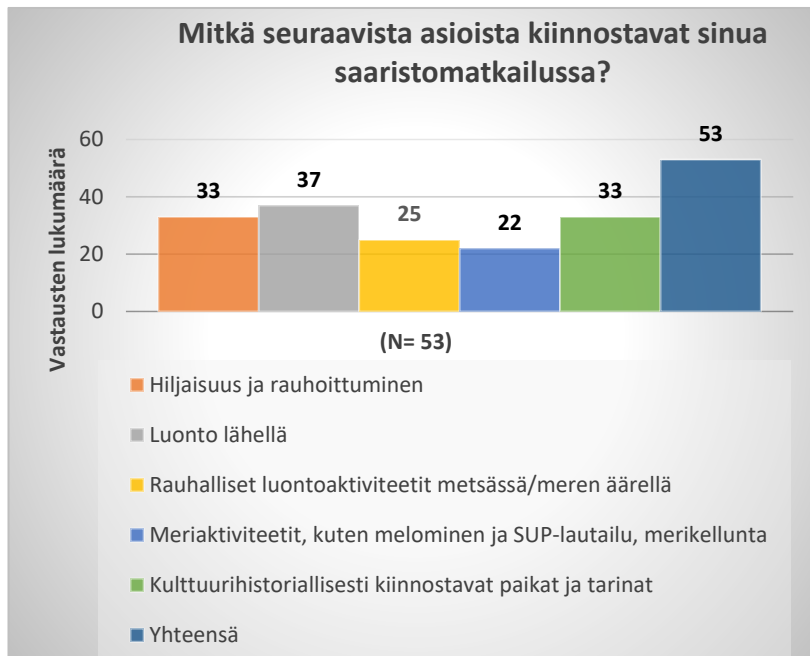
### 5.1 Asiakaskyselyn tulokset

Asiakaskyselyyn saatiin yhteensä 53 vastausta, joista 20 oli vastannut paperikyselyyn ja 33 sähköisesti. Seuraavassa luvussa kuvataan pylväsdiagrammien avulla monivalintakysymysten tulokset ja kerrotaan lisäksi vastausten tuloksista sanallisesti pääpiirteet. Sanallisesti esitellään lisäksi kyselylomakkeen avoimien kysymysten vastaukset.



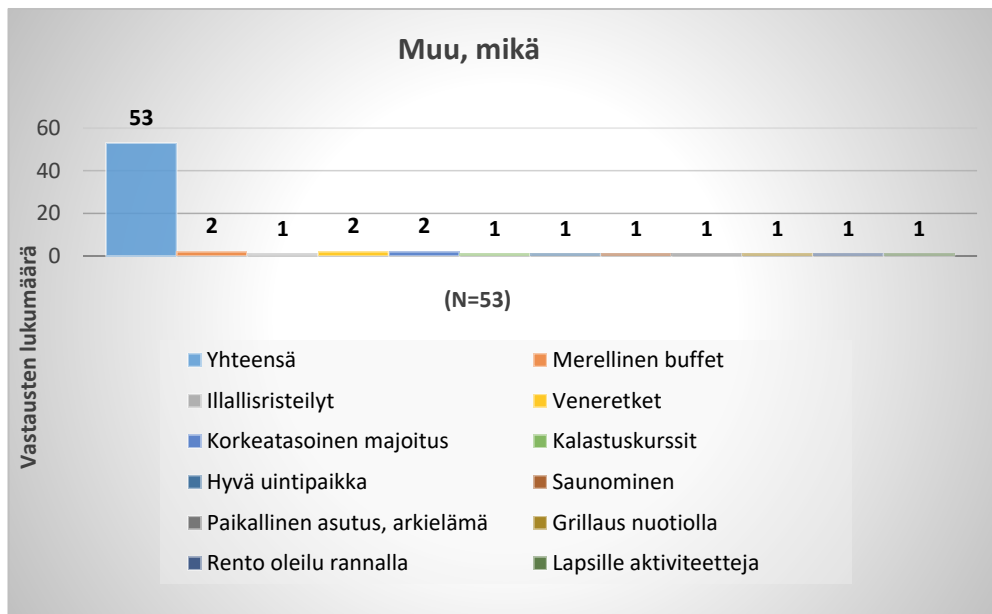
Kuvio 5: Kyselyyn vastanneiden ikäjakauma

Kuviossa 5 voidaan nähdä kyselyyn vastanneiden määrä jokaisessa ikäkategoriassa. Kyselyyn vastanneista suurin osa kuului kategoriaan 31-45-vuotiaat, 22 vastaajaa, seuraavaksi vastanneita oli kategoriasta 46-60, 13 vastaajaa. Ikäkategoriassa 18-30 vastanneita oli 8 ja yli 60-vuotiaissa 10 vastaajaa. Kyselyyn saatiin yhteensä 53 vastausta, lukuun ottamatta muutamia kysymyksiä, joiden kohdalla vastausten määrä jäi pienemmäksi.



Kuvio 6 : Saaristomatkoilla kiinnostavat asiat

Ensimmäisen monivalintakysymyksen tarkoituksena oli saada yleiskuva siitä, millaiset kokemukset ja elämykset vastaajia erityisesti saaristomatkoilla kiinnostavat. Kuviossa 6 voidaan havaita, että vastauksissa nousivat esiin etenkin hiljaisuus ja rauhoittuminen lähiluonnon arvostus. Myös kulttuurihistorialliset paikat ja tarinat kiinnostavat saaristomatkoilijoita. Rauhalliset luontoaktiviteetit metsässä tai meren äärellä koettiin tärkeiksi.



Kuvio 7: Muut saaristomatkoilla kiinnostavat asiat

Vastaajilla oli mahdollisuus kertoa muita kiinnostuksen kohteita saaristossa. Näitä esitellään Kuviossa 7. Voidaan huomata, että vastaukset poikkeavat paljon toisistaan, mutta esimerkiksi

saariston merellinen ruoka ja erilaiset veneretket nousivat esiin. Lisäksi matkailijoita kiinnostaa korkeatasoinen majoitus, saunominen sekä paikallinen kulttuuri.

Avoimena kysymyksenä lomakkeessa (Liite 1) kysyttiin, miten luonto ja sen tuoma hyvinvointi liittyvät vastaajien elämään. Yhteenvetoa vastauksista kuvataan seuraavassa.

Arjesta irtautuminen luonnossa koetaan tärkeänä ja luontoa pidetään oivana keinona palautua stressaavasta arjesta. Vastaajien sanoin: *”saaristossa oleminen irtauttaa arjesta”* *”irti arjen huolista ja stressistä”* *”arjen paineet väistyvät”*

Rentoutuminen luonnossa korostuu vastauksissa ja erityisenä koetaan meren ja saariston luonnon tuoma vapauden tuntu. Luonnon ja saariston merkitys on matkailijoille: *”akkujen lataamista”* *”merellä aivot tuulettuvat”* *”pääsee pois mantereen kiireestä ja stressistä”* *”meri ja saaristo on aina tuntunut vapauttavalta”*

Veneilyn merkitys nousi myös vastauksissa esiin. Saaristoon tullaan usein omalla veneellä viettämään aikaa perheen ja ystävien kanssa, kalastamaan ja veneily on monelle olennainen osa kesää. Myös etätyöskentely on osalle mahdollista veneessä kesän ja alkusyksyn ajan. Osa veneilijöistä yöpyy saarten vierasvenesatamissa useammankin yön.

Luonnon koetaan tuovan vastaajille kokonaisvaltaista hyvinvointia ja virkistymistä:

*”saarten olosuhteet itsessään tuo hyvinvointia ja seesteisyyttä”*

*”Luonnossa pääsee ”kuulemaan itseään ja kokemaan sen energisoivan vaikutuksen”*

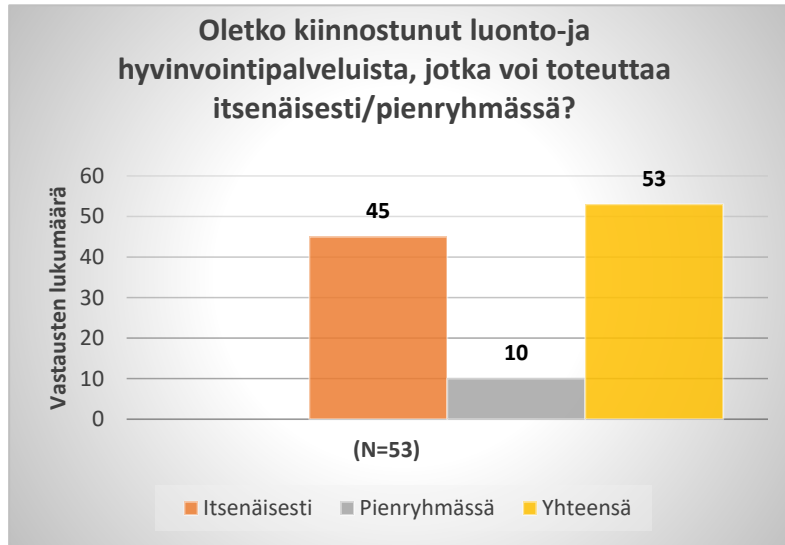
Lisäksi luonnossa liikkuminen virkistää ja tuo hyvinvointia. Osa kertoi liikkuvansa luonnossa sienestäen ja marjastaen.

Luonnon rauhoittava vaikutus ja siellä rauhoittuminen haluttiin nostaa tärkeäksi elementiksi, sillä vastauksista voitiin havaita matkailijoiden kaipaavan hiljaisuutta ja omaa. Erityisesti saaristossa tapahtuva matkailu tulee näissä vastauksissa esille:

*”horisontti rauhoittaa vuoden ympäri”*

*”pelkkä meren läheisyys rauhoittaa minut, riippumatta onko työntä, myrskyä vai jotain siltä väliltä”*

*”rauhoittava elementti”*



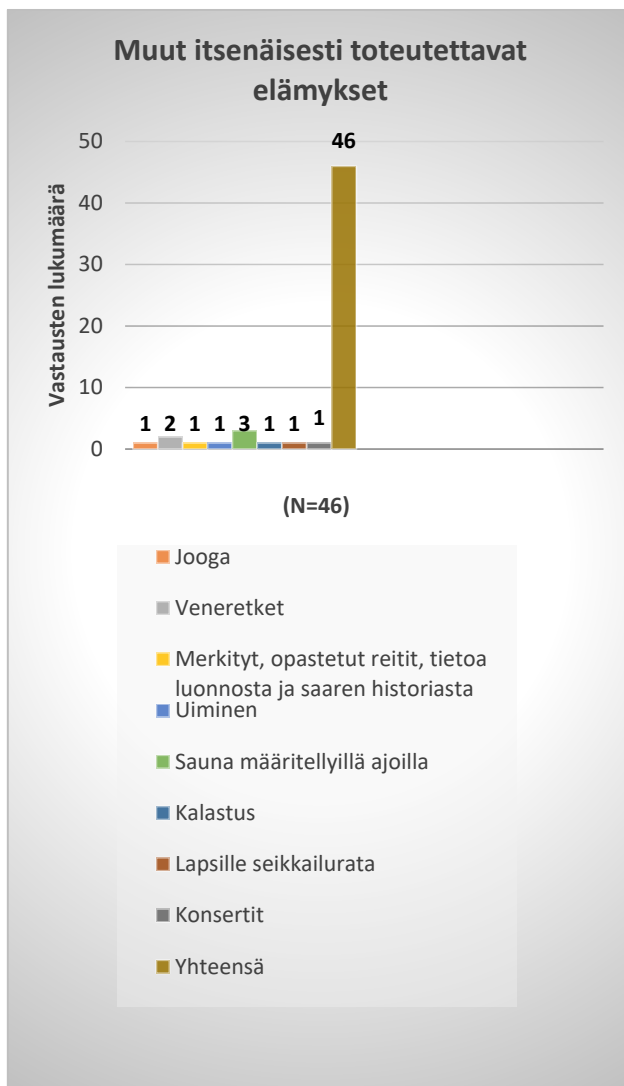
Kuvio 8: Hyvinvointipalveluja itsenäisesti vai pienryhmässä

Seuraavalla kysymyksellä kartoitettiin ovatko matkailijat kiinnostuneita elämyksistä, jotka voi toteuttaa itsenäisesti vai pienryhmässä. Kuvio 8:sta voidaan nähdä, että suurin osa vastaajista oli kiinnostunut kokemaan elämyksiä itsenäisesti, pienryhmätoiminnasta taas oli kiinnostunut harvempi vastaajista.



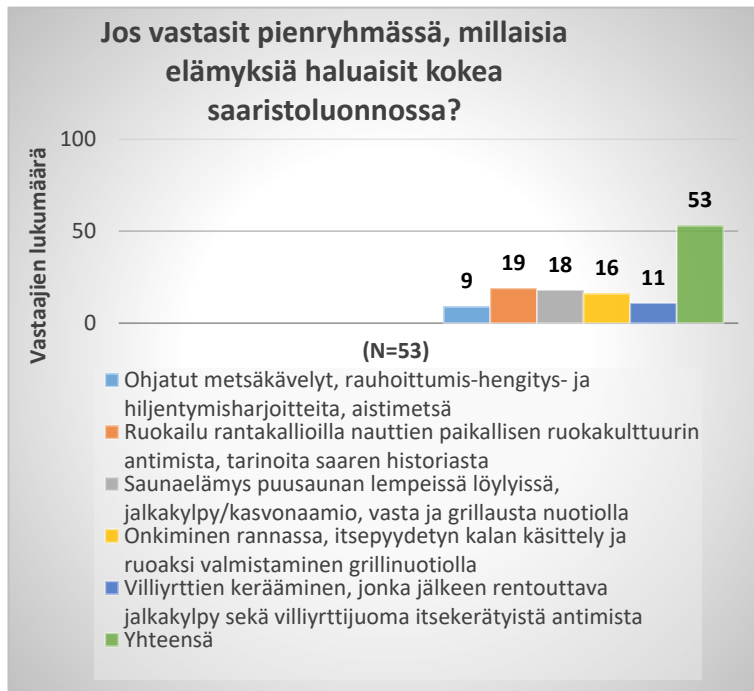
Kuvio 9: Itsenäisesti toteutettavat elämykset

Kuvio 9 näyttää, että itsenäisesti toteutettavista elämyksistä kyselyssä vaihtoehtoina oleva saunaelämys puusaunan lempeissä löylyissä sekä jalka/kasvonaamio kiinnosti vastaajia eniten. Piknik rantakallioilla eväskoreineen oli toiseksi houkuttelevin vaihtoehto. Merimeditaatio rantakallioilla sai vähiten kiinnostusta.



Kuvio 10: Muut itsenäisesti toteutettavat elämykset

Vastaajilla oli mahdollisuus kirjoittaa lomakkeeseen muita kiinnostavia elämyksiä, joita he saaristossa haluaisivat kokea. Kuvio 10 kertoo, että erilaiset veneretket olivat muutaman vastaajan suosiossa, lisäksi sauna määritellyillä ajoilla ja sen varaaminen etukäteen kiinnosti osaa vastaajista. Yksittäisiä vastauksia sai jooga, merkityt reitit, lasten seikkailurata ja konsertit.



Kuvio 11: Pienryhmässä toteutettavat elämykset

Kuviossa 11 nähdään, että pienryhmässä tapahtuvan toiminnan vaihtoehtoista paikallisen ruoan nauttiminen rantakallioilla kuunnellen tarinoita saaren historiasta oli suosituin, myös saunaelämys puusaunan lempeissä löylyissä, jalkakylpyineen toi paljon vastauksia. Ohjatut metsäkävelyt ja rauhoittumisharjoitukset saivat vähiten vastauksia.

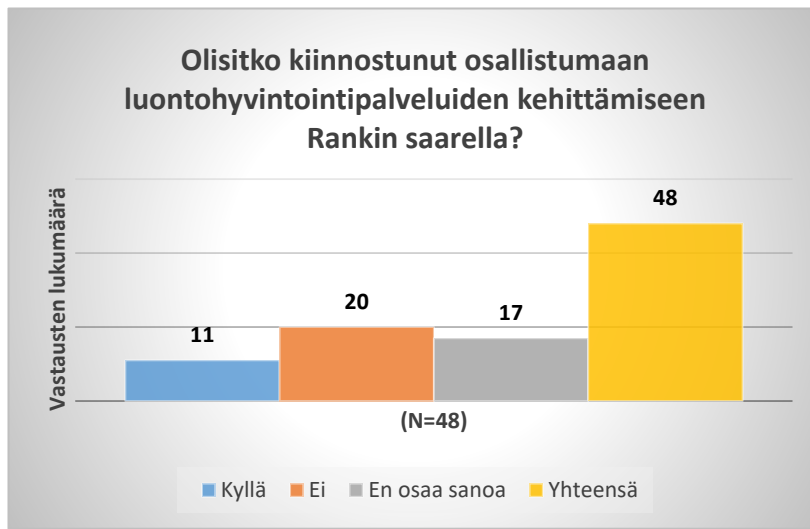
Kyselylomakkeessa majoitusvaihtoehtoihin liittyvällä kysymyksellä (Liite 1) haluttiin kartoittaa, millaisista majoitusvaihtoehdoista matkailijat voisivat olla kiinnostuneita ja halukkaita kokeilemaan, mikäli saarella niitä olisi. Kysymyksessä oli valmiina vaihtoehtoja, joita ei teknisistä syistä pystytty kuitenkaan analysoimaan. Vastajilla oli mahdollisuus ehdottaa omaa kiinnostavaa majoitusvaihtoehtoa, joita esitellään seuraavassa.

Saarella haluttaisiin kokeilla erityyppisiä majoitusvaihtoehtoja aina tavallisesta mökistä hotellimajoitukseen. Vastajat ehdottivat seuraavia majoitusvaihtoehtoja: *kasarmista kunnostettu hotellimajoitus, tavallinen mökki, riippumatto hyttysverkolla, telttamajoitus, laavu tai maja*. Myös saariston omaa henkeä kunnioittava majoitus kiinnostaa, sekä veneessä yöpyminen vierassatamassa. Lisäksi mainittiin talvimajoituspaikkana jäähotelli/iglu.



Kuvio 12: Kokemus luontohyvinvointipalveluista

Tällä kysymyksellä haluttiin kartoittaa, miten vastaajilla on tietoutta ja kokemusta luontohyvinvointipalveluista. Kuviosta 12 voidaan todeta, että enemmistö vastaajista oli valinnut, etteivät he harjoita luontoon tai hyvinvointiin liittyvää ohjattua toimintaa tai ei ole kokemusta palveluista. Kysymys on hieman ongelmallinen, koska se sisältää kaksi kysymystä. Voidaan siis päätellä, ettei vastaaja ole välttämättä tiennyt kumpaan niistä vastaisi, joten vastaukset jäävät tulkinnan varaan.

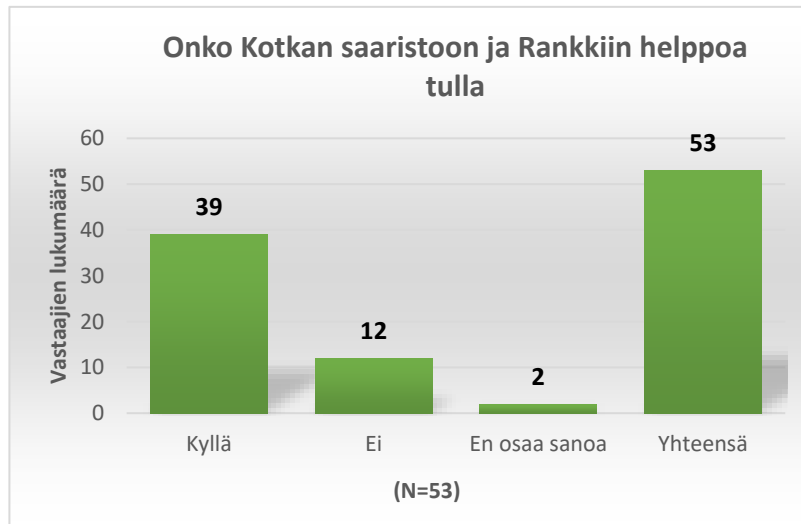


Kuvio 13: Kiinnostus hyvinvointipalveluiden kehittämiseen

Jatkokysymyksellä tiedusteltiin, onko vastaajilla kiinnostusta olla mukana kehittämässä palveluja, ja millaisia palveluja. Hyvinvointipalveluiden kehittämiseen Rankin saarella liittyvään kysymykseen saatiin 48 vastausta. Kuviossa 13 näkyy, että muutamalla vastaajista on kokemusta luontohyvinvointipalveluista jossain muodossa, suurimmalla osalla ei ole kokemusta tai he eivät osaa sanoa. Kysymyksessä oli hajontaa, suurinta osaa ei kehitystyöhön osallistuminen kiinnostanut, osa vastasi kysymykseen en osaa sanoa, joten tulokinnan varaan jääkin, miten kysymys on ymmärretty.

Lomakkeeseen oli lisäksi mahdollista kirjoittaa omia ideoita ja ehdotuksia, millaisia palveluita saarelle ja saaristoon ollaan kiinnostuneita kehittämään. Saatujen vastausten mukaan saaristoon ollaan halukkaita kehittämään hyvinkin monipuolista matkailuhyvinvointiin liittyvää toimintaa. Erilaisten retkien järjestäminen nousi vastauksissa esille, kuten linturetket keväisin, kalastusretket sekä luontoon ja historiaan yleisesti liittyvät retket. Vastaajat olivat lisäksi kiinnostuneita veneretkistä, kuten purjehduksesta perinnepurjehveneellä ja illallisristeilyt. Joogan järjestäminen kiinnostaa eri muodoissaan, esimerkiksi saari- ja rantajooga mainittiin vastauksissa. Ruokapalvelujen kehittäminen esiintyi myös vastauksissa. Vastaajat toivoivat luonnon yhdistämistä ruokaan ja juomaan sekä ravintolapalveluita voitaisiin kehittää luomalla ”jotain omaa, jotta halutaan tulla kauempaakin syömään” Majoitusvaihtoehdoista haluttaisiin kehittää sääasematurismia sekä saada saarelle yleisestikin monipuolisempia majoitusvaihtoehtoja aina teltoista hotellimajoitukseen.

Vastauksissa nousivat esille yleinen alueen saaristomatkojen kehittäminen ja sen haasteet. Laivayhteyksien sujuvuus ja toimivuus koetaan tärkeänä, myös niistä tiedottaminen ja yleinen saariston saavutettavuus tuli vastauksissa esille. Lisäksi toivotaan varausjärjestelmän kehittämistä laiva-, majoitus- ja opaspalveluihin liittyen, parempien palvelujen kuten venepaikkojen lisäämistä ja uimapaikkojen kehittämistä.



Kuvio 14: Kotkan saariston ja Rankin saavutettavuus

Kysymyksellä haluttiin saada tietoa siitä, kuinka saavutettavana Rankkia ja Kotkan saaristoa yleensä pidetään. Saavutettavuus koetaan yleisesti saaristomatkoilun eräänä haasteena. Kuviossa 14 voidaan kuitenkin nähdä, että suurin osa kokee Kotkan alueen saariston helposti saavutettavana. Osa vastaajista koki, ettei saaristo ole heille helposti saavutettava. Johtopäätöksenä tästä voidaan sanoa, että Rankki ja Kotkan saaristo koetaan helposti saavutettavana. Kyselyssä ei tiedusteltu onko vastaajilla omaa venettä, joten tämän perusteella ei voida tehdä tarkkoja päätelmiä, miksi saavutettavuus koetaan näinkin hyvänä, jos mietitään yleisesti saaristomatkoilun haasteita saavutettavuuden osalta. Tämäkin kysymys sisältää kaksi kysymystä, joten voi toki olla, että Kotkan saaristo koetaan saavutettavana, mutta esimerkiksi Rankki taas ei.

## 5.2 Teemahaastatteluiden yhteenveto

Seuraavassa luvussa esitellään yhteenveto teemahaastatteluissa esiin tulleista asioista Kotkan alueen saaristomatkoilun kehittämiseen ja hyvinvointielämysten suunnitteluun liittyen. Teemahaastattelukysymykset liitteenä (Liite 2).

Kotkan alueen saaristomatkoilulla nähdään paljon potentiaalia ja ainutlaatuisen saaristomme hyödyntäminen erityisesti kotimaan matkoilussa nähdään tärkeänä. Alueella on monessa suhteessa paljon kehittämismahdollisuuksia, mutta niitä ei ole osattu vielä ottaa käyttöön ja kohdentaa oikealla tavalla. Kotkan saaristo alkaa vasta nousemaan kiinnostavaksi kehitys- ja vierailukohteeksi. Yhtenäisen ja kiinnostavan brändin luominen sekä palveluiden lisääminen saarille nousi haastatteluissa esille.

Haastatteluista voitiin todeta, että saaristomatkoilun markkinointi vaatisi tällä hetkellä oikeanlaista strategista suunnittelua, yhteistyön lisäämistä, verkostoitumista ja investointeja sekä resursseja. Nyt olisi tilaisuus luoda aivan oma alueellinen saaristomatkoiluun keskittyvä organisaatio tai mahdollisesti hankkeen kautta saada kehittämistoimintaa eteenpäin. Saaret vaativat lisäksi kunnollista brändäystä ja elävämpää, kohdennettua markkinointia sosiaalisessa mediassa, myös paperisten julkaisujen sekä mainosten myötä. Vertailuna eräs

haastateltavista mainitsi Helsingin alueen saaristomatkailun brändäyksen kuinka toimivaksi ja saavutettavaksi se on matkailijoille tehty. Tästä voitaisiin ottaa mallia Kotkan alueen saaristomatkailun kehittämiseen. Lisäksi haastateltavat kokivat, että moni yritys keskittyy oikeastaan vain omaan markkinointiinsa, vaikka toimijoiden olisi nyt tärkeää koota voimansa ja verkostoitua

Haastatteluissa ilmeni, että Rankin saari vaatisi kunnon brändäyksen ja mainontaa tulisi laajentaa ja monipuolistaa. Tähän tarvitaan keskittyneempää ja runsaampaa sekä hyvin kohdenettua markkinointipanostusta yritysten ja kaupungin puolelta. Toteuttaminen vaatii toki investointeja, kuten markkinointi- ja myyntiosaston perustamista, suunnittelua, yhteistyötä muiden sidosryhmien kanssa sekä keskittymistä siihen, miten saarta halutaan markkinoida. Kotkan Saaret Oy:n vastuu ja osuus Rankin saaren markkinoinnissa ja palveluiden eteenpäin kehittämisessä koetaan suurena.

Saaristomatkailun markkinointi Kotkan alueella on ollut luontopainotteista, sillä sen merkitys koetaan tärkeäksi tekijäksi. Erään haastateltavan mielestä *"Kotkan alueen saaristo on hienointa mitä meillä on, tää on aivan eri meri"* Kotkan saaristo koetaan hyvin ainutlaatuiseksi ja hienoksi, jota kannattaa kehittää ja markkinoida laajemminkin.

Saaristo koetaan edelleen vain harvojen yksinoikeudeksi, eikä alueen saarten matkailupalveluja tunneta hyvin. Omalla veneellä saaristo on helpommin saavutettavissa, joten haasteena on tehdä saarten palvelut tunnetummaksi ja saavutettavammaksi yhä useammalle. Yhden haastateltavan mukaan: *"Vain kourallinen pääsee näkemään, kuinka upea on esim. Kotkan edustalla oleva ulkosaaristo"* *"Nyt on aika astua esiin et meillä on aika eksoottisia kohteita. Uskon kyllä, että kysyntää on, mutta tarjontaa ei ole"*. Tästä voidaan päätellä, että matkailijat ovat kiinnostuneita kokemaan saariston viehätyksen, mutta tarjonta on vielä yksipuolista ja suppeaa.

Haastateltavat kokevat julkisen saaristoliikenteen reittien vähyyden ja informaation puutteen huonona asiana saaristomatkailun tulevaisuudelle. Osalle saarista alukset kulkevat useammin, joten saarten väliseen liikenteeseen toivotaan tasapuolisuutta. Saariston saavutettavuuden haasteisiin voitaisiin puuttua liikenneyhteyksien kartoituksella ja selkeällä kehityssuunnitelmalla.

Haastateltavat kertoivat, että valmiiksi suunnitellut reitit ja ulkoiluvinkit kiinnostavat matkailijoita ja saarien palvelutarjontaa tulisi yleisestikin lisätä ja monipuolistaa. Lisäksi esteetön ja vastuullinen matkailu ovat tulleet puheissa esille. Hyvin suunnitellut selkeät ja valmiit paketit myyvät, sillä nykypäivän matkailija arvostaa sujuvuutta, valmiiksi paketoitua kokonaisuutta. Ripaus luksustakaan ei olisi pahitteeksi, sillä se nostaa kokemuksen elämyksen tasolle, tavoitteenahan on suunnitella juuri mieleenpainuvia elämyksiä! Informaatiota saaristosta ja sen

tarjoamista palveluista tulee lisätä ja tiedon tulee olla selkeää ja helposti löydettävissä, tämä on tullut haastateltavien mukaan esille myös matkailijoiden palautteissa.

Moni matkailija liikkuu mielellään saaristossa itsenäisesti, kunhan vain reittikarttoja ja opasteita on selkeästi saatavilla, haastateltavat kertoivat. Lisäksi ryhmät toivovat yleensä opastettuja kierroksia ja valmiiksi paketoituja palveluita. Matkailijat toivovat etenkin erikoisempaan majoitukseen liittyviä elämyksiä, kuten teltoja puihin. Myös eväsretket luonnonhelmaan, liikunnalliset tapahtumat, hyvinvointiluennot sekä rauhalliset luontoelämykset voisivat toimia etenkin Rankin saarella hyvin, kertoo eräs haastateltavista.

Haastateltavat totesivat, että alueen yritykset ovat osoittaneet halukkuutensa olla mukana kehittämässä hyvinvointimatkailua ja tuotteita. Kehitystyö vaatii kuitenkin verkostoitumista ja yhteistyötä eri toimijoiden kesken. Monen yrittäjän on havaittu kokevan epävarmuutta nykytilanteen vaikutusten vuoksi, eikä sen vuoksi uskalleta heittäytyä ja toteuttaa suunnitelmia. Tämän vuoksi olisikin tärkeää korostaa sidosryhmien välistä yhteistyötä ja voimaa. Haastateltavat toivat esiin ehdotuksia palveluista, joita saaristoon voisi suunnitella. Näitä olivat rauhalliset retket ja reitit luontoympäristössä, erilaiset joogaan ja mindfulness:n liittyvät palvelut, ruokailu luonnossa, liikunnalliset tapahtumat. Elämyksissä saisi olla mukana ripaus luksusta ja erityisesti maisemaa ja saarten luonnonkauneutta kannattaa hyödyntää. Suomalaisen hyvinvointimatkailun myyntivalttejahan ovat luonto ja sen tuoma rauha, puhtaus, saunakulttuuri, paikallisuus, tuore ruoka sekä saaristossa korostuva veden äärellä oleskelu.

Palveluiden kehittäminen vaatii yritysten ja toimijoiden välistä tiivistä yhteistyötä sekä resursseja. Haastateltavat painottavat erityisesti yhteismarkkinoinnin ja viestinnän merkitystä. Lisäksi voitaisiin yhteisesti eri toimijoiden kesken suunnitella erilaisia ohjelmapaketteja kuljetuksineen ja opastuksineen. Osa haastateltavista koki, että osavastuu kehittämisestä ja investoinneista on kaupungin ja Visit Kotka-Haminan puolella. Saaristo monesti unohtetaan matkailumarkkinointia tehtäessä. Erityisesti saariston saavutettavuuden, liikenneyhteyksien ja informaation lisääminen ja alueen upean saariston tuominen suuren joukon tietoisuuteen, koetaan tärkeäksi kehitysalueeksi.

## 6 Johtopäätökset

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli saada käsitys saaristossa matkailevien näkemyksiä sekä toiveita liittyen alueen saaristomatkailun kehittämiseen. Tutkimustuloksista voidaan todeta, että saaristomatkailun kehittämiseksi ollaan alueella kiinnostuneita ja matkailijat arvostavat saarten rauhaa, luontoa ja ainutlaatuisia ympäristöä ja kulttuuria. Vastauksista nousivat esille monipuolisten matkailupalvelujen kehittäminen saaristoon aina majoitusvaihtoehtoista

luonnossa tapahtuviin elämyksiin. Osa matkailijoista oli itsekin halukas olemaan mukana luontoelämys- ja hyvinvointipalvelujen kehittämisessä.

Matkailu- ja hyvinvointialan yrittäjien haastattelujen tuloksista ilmeni, että saaristomatkailun palvelujen kehittämisen olevan alueella tärkeää. Kehittäminen koetaan erityisen tärkeäksi juuri nyt, kun kotimaan matkailulla koetaan olevan laajemminkin mahdollisuuksia kehittyä ja voimistaa asemiaan matkailumarkkinoilla. Kotkan saariston alueella on paljon potentiaalia kehittyä yhä kiinnostavammaksi ja monipuolisemmaksi matkakohteeksi mielenkiintoisine palveluineen ja elämyksineen. Tällä hetkellä kaikkea potentiaalia ei ole otettu käyttöön, vaan toiminta on pienimuotoista eikä tarpeeksi hyvin organisoitua. Lisäksi saariston saavutettavuuden ja tunnettuuden parantamisen eteen on tehtävä tiivistä yhteistyötä yrittäjien ja muiden sidosryhmien kesken.

Toimeksiantajalla on mahdollista hyödyntää matkailijoilta saatua tietoa palvelujen suunnittelussa ja tiedostaa lisäksi, mitä tekijöitä on hyvä ottaa huomioon palvelujen kehittämistyössä. Asiakkaan tarpeiden ymmärtäminen ja kuuleminen on ensiarvoisen tärkeää palvelujen suunnittelussa. Lisäksi tutkimustuloksista nousi esille yhteistyön merkityksen voima, kehittämistyö vaatii ja tarvitsee verkostoitumista ja yhteistyötä eri toimijoiden kanssa. Näin voidaan luoda kestäviä ja kiinnostavia palvelukokonaisuuksia sekä huolehtia saaristopalvelujen jatkuvuudesta ja kannattavuudesta luontoympäristö huomioon ottaen.

## Lähteet

### Painetut

Aho, S., Honkanen, A. & Saarinen, J. 2001. Matkailuelämykset tutkimuskohteina. Lapin yliopiston yhteiskuntatieteiden tiedekunta. Rovaniemi: Lapin Yliopistopaino.

Borg, P., Kivi, E. & Partti, M. 2002. Elämyksestä elinkeinoksi. Juva: Bookwell.

Dodds, R. & Graci, S. 2010. Sustainable Tourism in Island Destinations. Abingdon: Taylor & Francis.

Eskola, J. & Suoranta, J. 1999. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 3. painos. Tampere: Vastapaino.

Hemmi, J. 2005. Matkailu, ympäristö, luonto, osa 1. Jyväskylä: Gummerus.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2011. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Tallinna. Raamatutrükikoda.

Hirsjärvi, S, Remes, P. & Sajavaara, P. 2008. Tutki ja kirjoita. 13.-14. painos. Keuruu: Otavan Kirjapaino.

Järviluoma, J. 1999. Metsätieteen aikakauskirja. 1/1999.

Konu, H., Pesonen, J. & Reijonen, H. 2020. Matkailupalveluliiketoimintaa teoriasta käytäntöön. Tampere: Vastapaino.

Smith, M. & Puczko, L. 2009. Health and wellness tourism. Hungary: Elsevier.

Tarssanen, S. & Kylänen, M. 2009. Elämystuottajan käsikirja. Rovaniemi: Sevenprint.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Vuoden 2002 teoksen uudistettu painos. E-kirja. Helsinki: Tammi.

Vilkkä, H. 2021. Tutki ja kehitä. 5.painos. Keuruu: Otavan Kirjapaino.

### Sähköiset

Alapartanen, K. 2017. Niin hyvää, ettei sanotuksi saa? - Elämys alkaa siitä, mihin sanat loppuvat. eSignals. Haaga-Helia. Viitattu 24.11.2021. <https://esignals.fi/kategoria/palvelu/elamys-alkaa-siita-mihin-sanat-loppuvat/#cdeaa5f6>

Baldacchino, G. 2016. Archipelago Tourism. Policies and practices. E-kirja. New York: Routledge.

Björk, P., Tuohino, A. & Konu, H. 2011. Wellbeing tourism in Finland. Matkailututkimus 2. Suomen Matkailututkimuksen seura. Viitattu 14.10.2021.

Business Finland. 2021. Hyvinvointimatkailu. Luonnon luksusta ja harmoniaa. Viitattu 4.10.2021. <https://www.businessfinland.fi/suomalaisille-asiakkaille/palvelut/matkailun-edistaminen/tuotekehitys-ja-teemat/hyvinvointimatkailu>

Global Wellness Institute. 2018. Global Wellness Tourism Economy. Viitattu 4.10.2021. <https://globalwellnessinstitute.org/industry-research/global-wellness-tourism-economy/>

Google Forms. 2021. Kyselylomakkeen laatiminen. <https://workspace.google.com/products/forms/>

Hjalager, A-M., Konu, H., Huijbens, E.H., Björk, P., Flagestad, A., Nordin, S. & Tuohino, A. 2011. Innovating and re-branding Nordic wellbeing tourism. Nordic Innovation Centre. Viitattu 17.10.2021. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:667636/FULLTEXT02.pdf>

Jutila, S. & Hakkarainen, M. 2015. Hyvinvointia meillä ja muualla. Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutti. Viitattu 14.10.2021. <https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/61963/Hyvinvointia-meilla-ja-muualla.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Kaakon rannikon luontomatkailestrategia. 2020. Cursor Oy. Viitattu 14.10.2021. [https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEWjXr2EwM\\_zAhVDxosKHUd\\_B94QFnoECAIQAQ&url=https%3A%2F%2Fcursor-prod.s3.eu-central-1.amazonaws.com%2Fkhyleiskaava%2Fs3fs-public%2Fkaakon%2520rannikon%2520luontomatkailestrategia%25202020.pdf&usg=AOvVaw0l6ndzawZUhkgKzT7nUqsy](https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEWjXr2EwM_zAhVDxosKHUd_B94QFnoECAIQAQ&url=https%3A%2F%2Fcursor-prod.s3.eu-central-1.amazonaws.com%2Fkhyleiskaava%2Fs3fs-public%2Fkaakon%2520rannikon%2520luontomatkailestrategia%25202020.pdf&usg=AOvVaw0l6ndzawZUhkgKzT7nUqsy)

Komppula, R. 2002. Luonto matkailukohteena - virkistystä ja elämyksiä luonnossa. Luonto matkailukohteena - virkistystä ja elämyksiä luonnossa. Saarinen, J. & Saariluoma, J. (toim.). Metsäntutkimuslaitos. Viitattu 14.10.2021. <https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/521500/951-40-1848-6.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Kotkan Saaret Oy. Viitattu 4.10.2021. <https://www.kotkansaalet.fi/>

Luonnonvarakeskus. 2014. Metsiin perustuvien hyvinvointipalvelujen kysyntä kasvaa. Viitattu 27.11.2021. <http://www.metla.fi/tiedotteet/2014/2014-03-25-hyv-loppuseminaari.htm>

Maa- ja metsätalousministeriö. 2020. Ihmisten saaristo - Saaristo- ja vesistöalueiden valtakunnallinen kehittämissuunnitelma vuosille 2020-2023. Helsinki. Viitattu 25.11.2021. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-366-385-5>

Matkailun tiekartta. 2015-2025. TEM. Viitattu 4.10.2021. <https://tem.fi/documents/1410877/13608876/Matkailun+tiekartta+2015-2025.pdf/95521a94-5230-47c2-8dd7-bc7ff5bede04/Matkailun+tiekartta+2015-2025.pdf?t=1630913934434>

Palonen, M. 2020. Elämysyhteiskunta ja -talous. Proakatemia essee pankki. Tamk.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 30.9.2021. <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus>

Suomen saaristo- ja vesistömatkailusta eurooppalainen vetovoimatekijä. 2017. Luku 1. Maa- ja metsätalousministeriö. Viitattu 10.10.2021. [https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwiyz\\_So4NPzAhXokIsKHRwPArMQFnoECAUQAQ&url=http%3A%2F%2Fjulkaisut.valtioneuvosto.fi%2Fbitstream%2Fhandle%2F10024%2F79421%2F03\\_17\\_Suomen\\_saaristo\\_ja\\_vesistomat-kailusta\\_FINAL.pdf&usg=AOvVaw2qzesFjQwVyljGcK7dRKfM](https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwiyz_So4NPzAhXokIsKHRwPArMQFnoECAUQAQ&url=http%3A%2F%2Fjulkaisut.valtioneuvosto.fi%2Fbitstream%2Fhandle%2F10024%2F79421%2F03_17_Suomen_saaristo_ja_vesistomat-kailusta_FINAL.pdf&usg=AOvVaw2qzesFjQwVyljGcK7dRKfM)

Tarssanen, S. & Kylänen, M. 2009. Elämystuottajan käsikirja. E-kirja. Rovaniemi: Sevenprint.

Valli, R. 2018. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. E-kirja. 5. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

## Kuviot

Kuvio 1: Rankin saaren sijainti kartalla (Google Maps 2021).....	7
Kuvio 2: Rankin saaren kartta (Kotkan Saaret Oy 2021). .....	8
Kuvio 3: FINRELAX-tuotesuositukset (Business Finland 2021).....	11
Kuvio 4: Elämyskolmio (Tarssanen & Kylänen 2009) .....	13
Kuvio 5: Kyselyyn vastanneiden ikäjakauma .....	18
Kuvio 6 : Saaristomatkailemalla kiinnostavat asiat.....	19
Kuvio 7: Muut saaristomatkailemalla kiinnostavat asiat.....	19
Kuvio 8: Hyvinvointipalveluja itsenäisesti vai pienryhmässä .....	21
Kuvio 9: Itsenäisesti toteutettavat elämykset .....	21
Kuvio 10: Muut itsenäisesti toteutettavat elämykset .....	22
Kuvio 11: Pienryhmässä toteutettavat elämykset .....	23
Kuvio 12: Kokemus luontohyvinvointipalveluista .....	24
Kuvio 13: Kiinnostus hyvinvointipalveluiden kehittämiseen .....	25
Kuvio 14: Kotkan saariston ja Rankin saavutettavuus.....	26

## Liitteet

Liite 1: Asiakaskysely.....	35
Liite 2: Teemahaastattelu asiantuntijoille .....	37

## Liite 1: Asiakaskysely

Mitkä seuraavista asioista kiinnostavat sinua saaristomatkoilussa? Rengasta valinta/valinnat. Kirjoita kohtaan: Muu, mikä, oma ehdotuksesi

1. Hiljaisuus ja rauhoittuminen
2. Luonto lähellä
3. Rauhalliset luontoaktiviteetit metsässä/ meren äärellä
4. Meriaktiviteetit, kuten melominen ja SUP-lautailu, merikellunta
5. Kulttuurihistoriallisesti kiinnostavat paikat ja tarinat
6. Muu, mikä? \_\_\_\_\_

Miten luonto ja sen tuoma hyvinvointi liittyvät henkilökohtaisesti elämääsi?

---



---

Oletko kiinnostunut luonto- ja hyvinvointielämyksistä, jotka voi toteuttaa:

1. Itsenäisesti
2. Pienryhmässä

Jos vastasit itsenäisesti, millaisia elämyksiä haluaisit kokea saaristoluonnossa? Kirjoita kohtaan Muu oma elämysehdotuksesi! Rengasta valinta/valinnat.

1. Metsäkävelyt ja aistimetsä, merkityllä reitillä, jonka varrella harjoitteita hiljentymiseen, luonnon aistimiseen
2. "Merimeditaatio", hiljentymisharjoituksia kallioilla
3. Piknik rantakallioilla, eväskori ja viltti paikan päältä
4. Saunaelämys puusaunan lempeissä löylyissä, jalkakylpy/kasvonaamio villiyrtteistä, vasta ja grillausta nuotiolla
5. Muu, mikä? \_\_\_\_\_

Jos vastasit pienryhmässä, millaisia elämyksiä haluaisit kokea saaristoluonnossa? Kirjoita kohtaan Muu oma elämysehdotuksesi! Rengasta valinta/valinnat.

1. Ohjatut metsäkävelyt, rauhoittumis-hengitys- ja hiljentymisharjoitteita, aistimetsä
2. Ruokailu rantakallioilla nauttien paikallisen ruokakulttuurin antimista, tarinoita saaren historiasta
3. Saunaelämys puusaunan lempeissä löylyissä, jalkakylpy/kasvonaamio, vasta ja grillausta nuotiolla
4. Onkiminen rannassa, itsepyydetyn kalan käsittely ja ruoaksi valmistaminen grillinuotiolla
5. Villiyrttien kerääminen, jonka jälkeen rentouttava jalkakylpy sekä villiyrttijuoma itsekerätyistä antimista
6. Muu, mikä \_\_\_\_\_

Majoitusvaihtoehtoja, joita olisit halukas kokeilemaan saarella. Merkitse seuraavassa asteikolla (1-6) 6=erittäin kiinnostava, 5=hyvin kiinnostava, 4=kiinnostava, 3=kiinnostaa hieman, 2=kiinnostaa vain vähän, 1=ei kiinnosta lainkaan. Kohtaan Jokin muu, mikä, voit ehdottaa sinua kiinnostavaa majoitusvaihtoehtoa

Yöpyminen sodan aikaisen tykin uumenissa

Mökki merinäkyellä (täysvarustelu, oma sauna, grilli, palju)

Ekologinen puumaja (lasiseinä, aurinkosähkö, kuivakäymälä)

Asu kuin varusmies, kasarmimajoitus, entisajan kassu-tunnelmalla

Tentsile -puumajoite (sisältäen varusteet)

Jokin muu, mikä? \_\_\_\_\_

Harjoitatko luontoon ja hyvinvointiin liittyvää ohjattua toimintaa tai onko sinulla kokemusta luontohyvinvointipalveluista? Rengasta valinta.

1. Kyllä
2. Ei

Olisitko kiinnostunut osallistumaan luontohyvinvointipalveluiden kehittämiseen Rankin saarella? Rengasta valinta.

1. Kyllä
2. En ole
3. En osaa sanoa

Mikäli vastasit, kyllä, miten ja millaisia palveluja haluaisit olla mukana kehittämässä? \_\_\_\_\_

---



---



---



---

Minkä ikäinen olet? Rengasta valinta.

18-30   31-45   46-60   Yli 60

Onko Kotkan saaristoon ja Rankkiin helppoa tulla? Rengasta valinta.

Kyllä   Ei   En osaa sanoa

Kiitos vastauksistasi!

## Liite 2: Teemahaastattelu asiantuntijoille

### Elämyksiä saaristoluonnossa

Millaisena näet alueen saaristomatkailun tilanteen tällä hetkellä? Ovatko matkailijat kuinka kiinnostuneita vierailemaan Kotkan alueen saaristossa?

Miten tunnettu Kotkan saaristo on yleisesti saaristomatkailusta kiinnostuneille?

Kuinka saavutettavissa näet Kotkan saariston ja sen palveluiden olevan? Miten saavutettavuutta voisi kasvattaa?

Miten saaristoa alueella markkinoidaan tällä hetkellä? Millaisia tavoitteita/suunnitelmia on tehty markkinointia ajatellen?

Millaisia palveluita matkailijat ovat toivoneet saaristoon, onko erityisesti ollut mainintaa elämyksistä luonnossa, jos on niin millaisia toiveita/tarpeita?

Haluavatko vieraat opastettuja/ohjattuja palveluita vai liikkuvatko he mieluummin itsenäisesti?

Millaista kysyntää/kiinnostusta voisi ohjatulle tai valmiiksi paketoituille luontoelämyspalveluille saaristossa olla?

Olisiko saaristoon halukkuutta ja mahdollista kehittää erilaisia elämyksiä ja palveluja luontoon sen tuomaa hyvinvointinäkökulmaa ajatellen? Millaisia, esimerkkejä?

Millaisena näet hyvinvointi- ja luontoyritysten/toimijoiden yhteistyömahdollisuudet saarilla elämyksiä suunniteltaessa ja kehitettäessä? Onko ollut kiinnostusta luoda palveluita, jos on, niin millaisia?

Miten saaristomatkailua voisi yleisesti kehittää tulevaisuudessa?